

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

שמחת תורה

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק יט

(תרגום הפשוט)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושתיים לבריאה

לעילוי נשמת

הרה"ת ר' רחמים ב"ר יואב ע"ה

אנטיאן

נפטר בדמי ימיו - בליל שמע"צ ה'תשס"ב

ת. נ. צ. ב. ה.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

[נזוהי גם ההדגשה המיוחדת בתקופה האחרונה בהנוגע ללימוד "הלכתא למשיחא", ההלכות שנוגעות לחיי בני בזמן הגאולה].

אחד מהענינים העיקריים לעתיד לבוא – הוא (כמובא לעיל מתניא) שאו תהי' השלימות ד"אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו": בכל העולם כולו יתגלה איך שאין שום מציאות אחרת זולתו ית', "אין עוד מלבדו".

ובדוגמא לזה נדרש גם בחייו של יהודי – שיחוש וירגיש בכל עניניו ממש, ש"אין עוד מלבדו". זאת אומרת: מלבד זאת שהכוונה התכליתית הכל עניני העולם היא אלקות, ובמילא עבודתו היא באופן ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים", ו"בכל דרכיך דעהו", אמנם ישנה עדיין מציאות של "חול", "מעשיך" ו"דרכיך" (רק – תכליתם הוא קדושה) – אלא יתירה מזו: שעניני העולם עצמם הם אלקות, ובמילא אינה נרגשת מלכתחילה שום מציאות כלל, כי "אין עוד מלבדו"...

– ועפ"ז אולי יש לומר הביאור בהערכוב המבהיל של הגאולה – שזהו מפני שחסרה בבניי שלימות בהדרגה דעבודה באופן של "אני לא נבראתי אלא לשמש את קוניי", שדוקא עייז מגיעים להגאולה אשר תהיה באופן זה (של "אין עוד מלבדו"). – אבל עכשיו הלא כבר הוסר גם עיכוב זה, ובמילא הרי "הכל מוכן לסעודה", סעודת לויתן ושור הבר ויין המשומר⁸ בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש.

...חז"ל אומרים: "אל תגעו במשיח"⁸ אלו תינקות של בית רבן.

אחד מהביאורים בזה (נוסף להפירוש במפרשים): החינוך של תינקות של בית רבן צריך להיות באופן שהתינקות נעשים חדרים לגמרי תוך תוכם בהענין והנקודה של "משיח", עד כדי כך, שכאשר רק נותנים מבט על ילד יהודי, מה רואים? – את משיח!

כל מציאותם היא "משיח" – הגילוי ד"אתה הראת גו' אין עוד מלבדו"

...ענין זה מודגש במיוחד בתינקות של בית רבן דדורנו זה – שנקראים (בהסכמת גדולי ישראל) בשם "צבאות השם":

השם "צבאות השם" מורה – שהילדים מסורים ובטלים לגמרי להקב"ה, בדוגמת (ויותר מכך) "חיילים" אל "מפקדיהם". מזה מובן, שבילדי ישראל – ילדים וילדות – דדורנו זה, ניכר עוד יותר בגלוי איך שהם "משיחי", "משיחי" של הקב"ה עצמו, שזה נעשה ההכנה והקדמה הקרובה להתגלות המשיח הכללי דכל בני, בגאולה האמיתית והשלימה.

ו"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות": כשם שאו "יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים"¹⁰, כך "צבאות השם" דדורנו זה יצאו מגלות זו אל הגאולה האמיתית והשלימה ותיכף ומיד ממש.

א. דברי כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ על פתיחת שערים בשמחת

כ"ק מו"ה אדמו"ר אמר באחת משיחותיו בשמחת תורה:

"בשמחת תורה – תרעין פתיחין (=שערים פתוחים). שערי אורה, שערי ברכה, ושערי הצלחה² פתוחים. כל השערים פתוחים, ואת זאת משיגים על-ידי התורה".

דברי רבותינו נשיאינו מדויקים מאד, ומכך שהרבי מפרט במיוחד, "שערי אורה, שערי ברכה, שערי הצלחה", למרות אשר, כפי שהוא מציין אחר-כך, "כל השערים פתוחים" ניתן ללמוד, שעיקר החידוש בשמחת תורה הוא פתיחת שלושת השערים הללו. יש אפוא להבין: מהו הקשר המיוחד בין שלושה שערים אלו לבין התורה?³

יתר-עליכן יש להבין: ידוע⁴, שששת ימי בראשית הם כנגד שית אלפי שנין (= ששת אלפי שנים), ומכך שהאור נברא ביום הראשון – לפני היום השלישי, שהוא כנגד האלף השלישי אשר בו ניתנה התורה⁵ – נראה, לכאורה, שהענין של "שערי אורה" איננו תלוי בתורה⁶.

כך גם לגבי "שערי ברכה". ידוע⁷ שאחד מן הטעמים להתחלת התורה ב"בי"ת – "בראשית" – הוא, כיון ש, "בי"ת" היא לשון ברכה. יוצא אפוא שענין הברכה היה מיד בתחילת הבריאה, ומדוע אומרים ש"שערי ברכה" תלויים בתורה?⁸

והשאלה קשה יותר: הרי עולם על מילואו נברא⁹, ויוצא, שענין הברכה, הרמוז ב"בי"ת" של "בראשית", כבר היה במילואו בזמן הבריאה. כך גם לגבי האור, ואף יותר מכך: הרי האור שנברא ביום ראשון היה בלתי-מוגבל, כדברי חז"ל¹⁰, שאדם צופה (ומביט) בו מסוף העולם ועד סופו.

כלומר, לא רק עצם מציאותן של אורה וברכה אינו תלוי בתורה, אלא שהאורה והברכה בשיא שלמותן אינן תלויות בתורה. מדוע אומרים אפוא ששיגים זאת דוקא על-ידי תורה?

ב. לכאורה ניתן להסביר שהכוונה היא לשלמות האמיתית של אורה וברכה

לכאורה, ניתן היה להסביר, ששלימותה של הבריאה ביחס לעצמה, ביחס לנבראים – כולל מצבה בתחילתה, כאשר עולם על מילואו נברא – היא בכל-זאת שלמות מוגבלת, ולפיכך אין זו שלמות אמיתית,

לכן אומרים שאת שערי אורה ושערי ברכה ניתן להשיג רק על-ידי תורה. במושגים "אורה" ו"ברכה" כאן הכוונה היא לאורה ולברכה האמיתיות, בשיא שלימותן, כלומר, כפי שהן מצד הקב"ה, השלמות האמיתית. לכן ניתן להשיג זאת על-ידי תורה, כיון שכידוע¹¹, הסירה (מתן) תורה את המחיצה שבין עליונים לתחתונים, ובאמצעות התורה משיגים את כל הענינים כפי שהם לגבי העליון, הבורא.

אך אין די בהסבר זה, מפני הסיבות הבאות:

(א) לפי ההסבר הנ"ל העיקר חסר מן הספר: כיון שהענין הכללי של אורה וברכה, אפילו

(1) יום שמחת תש"ה (סה"ש התש"ה ע' 59).

(2) ראה ה"י רצון" שאומרים ליל הושענא רבה אחר כל ספר שבתהלים.

(3) להעיר ממדויק: אורה זו תורה (מגילה טו, ב); התורה מתחלת בבית – ר"ת ברכה (כדלקמן בפנים): העוסק בתורה נכסיו מצליחין לו (ע"ז יט, ב). ועוד.

(4) ראה רמב"ן ובהי' לבראשית ב, ג. וראה תו"ח שמות שכ, סע"ב ואילך.

(5) ראה רמב"ן ובהי' שם. תו"ח שם.

(6) ולא רק שנברא האור או, כ"א שה' אדם צופה ומביט בו בו, כדלקמן בפנים.

(7) ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א. ועוד. וראה בארובה לקו"ש חט"ז שיחה א' לפ' בראשית.

(8) וגם בנוגע ל"הצלחה" – ידוע הביאור (המשך תערי"ב ח"ב

ס"ע א"ק ואילך. א"קב ואילך דמש"נ (בראשית א, לא), וראו אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד" – וזהו מה שנעשה הכל באופן היותר טוב, בדרך הצלחה. אבל ראה לקמן (הערה 34, 40) שזה קשור (לא עם הבריאה מצ"ע, כ"א) עם עבודת נש"י שלא ע"פ סדר השתלשלות, ע"ש.

(9) ראה ב"ר פ"ד, ז. פ"ג, ג. ועוד.

(10) חגיגה יב, א. א. ב"ר פ"א, ב. וש"נ.

(11) תנחומא וראי טו. שמור"ר פ"ב, ב.

זייער גאַנצע מצאאות איז „משיח“ – דער גילוי פון „אתה הראת גו' אין עוד מלבדו“.

. . . דער ענין איז ספעציעל אונטערשטראַכן אין די תינוקות של בית רבן פון אונזער דור – וועלכע ווערן אַנגערופן (בהסכמת גדולי ישראל) מיטן נאָמען „צבאות השם“:

דער נאָמען „צבאות השם“ באַדייט – אַז די קינדער זיינען אינגאַנצן איבערגעגעבן און בטל צו דעם אויבערשטן, בדוגמא (און נאָך מער) ווי „סאָלדאַטן“ צו זייער „גענעראַל“ . . דערפון איז מובן, אַז אין די אידישע קינדער – אינגעלעך און מיידעלעך – פון אונזער דור, איז נאָך מער ניכר בגלוי ווי זיי זיינען „משיח“, „משיח“ פון דעם אויבערשטן אַליין. וועלכע ווערט די הכנה והקדמה קרובה אויף דער התגלות פון דעם משיח הכללי פון אַלע אידן, בגאולה האמיתית והשלימה.

ו„כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“: כשם ווי דעמאָלט „יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים“¹⁰, אַזוי וועלן די „צבאות השם“ פון אונזער דור אַרויסגיין פון דעם איצטיקן גלות לגאולה האמיתית והשלימה ותיכף ומיד ממש.

(משיחות ליל שמח"ת קודם הקפות תשנ"ב)

(9) מיכה ז, טו.

(10) בא יב, מא.

כפי שהם במילואם, קיים גם בלי התורה – צריך היה להדגיש שעל־ידי תורה משיגים את האורה והברכה, כפי שהם לגבי שלמות הבורא? (ב) הטעם¹² לקביעת שמחת תורה בשמיני עצרת, ולא בחג השבועות (זמן מתן תורתנו), הוא, שהשמחה בשמחת תורה קשורה ל„לוחות השניות“ שניתנו ביום הכיפורים, שהם „כפלים לתושיה“¹³.

ומאחר והמילים „ואת זאת משיגים על־ידי התורה“ באות בהמשך לקביעה ש„בשמחת־תורה תרעין פתיחין“ – מסתבר שהכוונה לתורה כפי שהיא קשורה לשמח"ת, „לוחות שניות“,

לכן, גם אם נאמר שב„שערי אורה...“ הכוונה היא לענינים אלה, כפי שהם ביחס לשלמות הבורא, הרי די לשם כך בתורה אשר קשורה ל„לוחות ראשונות“, ומדוע קושרים זאת דוקא לשמחת תורה?

ג. שני הענינים של יו"ט שני, והענין הנוסף של שמח"ת

כדי להבין זאת, יש להקדים ולומר שבשמחת תורה ישנם שלושה ענינים המקבילים לשלושה השערים הנ"ל – שערי אורה, שערי ברכה, ושערי הצלחה:

ביום־טוב שני (של גלויות) יש שני ענינים: (א) הו"ט השני כפי שהוא תוצאה והמשך של יו"ט ראשון¹⁴. (ב) ביו"ט שני מתווסף היתרון של „ערבים עלי דברי סופרים“¹⁵, שאיננו קיים ביום־טוב ראשון¹⁶.

(12) אה"ת שמע"צ ע' א'תשעט ואילך. ד"ה ביום השמע"צ תרס"ז (בהמשך תרס"ז) בתחילתו ובסופו. רד"ה ביום השמע"צ תש"ז. וראה לקו"ש הי"ד ע' 156 ואילך.

(13) שמו"ר רפמ"ז.

(14) ראה שהש"ר עה"פ (שה"ש א, ו) שמוני נוטרה ג' – הרוב ונתבאר בלקו"ת שמע"צ סד"ה להבין ענין יו"ט שני של גלויות. דרמ"צ קיד, א"ב. וראה בעניניו לקו"ש [המתורגם] ח"ט ע' 247 הערה 10.

(15) ע"ז לה, א (ופרש"י שם). וראה שהש"ר עה"פ (שה"ש שם, ב) כי טובים דודין מ"ן (ב). נתבאר בתו"א (נב, סע"ד ואילך). לקו"ת מטות (פה, א), סוכות (פ, ב), שה"ש (ו, א). מצה זו תר"ם (ס"ע נג ואילך). ובכ"ז.

(16) בלקו"ת שמע"צ שם (צב, סע"ג) שהמעלה דיו"ט שני היא לפי ש,עיקר הכוונה להיות הגילוי למטה. ויש לקשר המבואר בפנים לזה – כי זה גופא שדוקא האור דיו"ט שני

כך הדבר לגבי כל יו"ט שני, ובשמחת־תורה נוסף עוד ענין, כפי שהוסבר מספר פעמים¹⁷, שהעובדה שליום זה יש שם בפני עצמו – שמחת תורה – מוכיחה, שבנוסף לכך שהוא יום־טוב שני של שמיני עצרת (בחור"ל) הוא גם בעל תוכן בפני־עצמו, תוכן מיוחד של שמחת־תורה.

כשם שבענין יו"ט שני – אשר למרות שהוא רק מדברי סופרים, בכל זאת, ודוקא משום כך, יש לו יתרון על פני יו"ט ראשון, כאמור לעיל, שערכים עלי דברי סופרים יותר מדברי תורה – כך גם הענין השלישי, שאיננו חובה כלל, אפילו לא מדברי סופרים, אלא מנהג בלבד (כלשון הוהר"ם¹⁸: „ונוהגין למעבד ישראל עמה חדוה ואתקריאת שמחת תורה“), למרות זאת, יש בזה, דוקא משום כך, יתרון מיוחד, בנוסף לשתי הנקודות הקודמות, כמוסבר במספר מקומות¹⁹, שלמנהג־ישראל יש מעלה שאיננה בדבר שמדאורייתא או מדברי סופרים.

ד. שלושת הנקודות הללו בענין שמחת תורה

שלושת הענינים הנ"ל נמצאים גם בתוכנה של שמחת תורה עצמה:

מן השם „שמחת תורה“ (סתם) רואים, שהשמחה קשורה לתורה באופן כללי²⁰, שניתנה ב„לוחות הראשונות“,

אף־על־פי־כן, הטעם לקביעת שמחת תורה בשמיני עצרת, ולא בחג השבועות, הוא (כדלעיל בסעיף ב'), שהשמחה בשמחת תורה קשורה ל„לוחות שניות“²¹, שהם

נמשך למטה ביותר [ועד בענינים דגלות (ראה לקו"ת שם צב, ב. ובארכה לקו"ש [המתורגם] ח"ט ע' 243 ואילך)] הוא להיותו אור נעלה יותר, מצד זה שהוא ד"ס. ע"ד המבואר בלקו"ת מטות שם.

(17) ראה בארכה לקו"ש שם ע' 234 ואילך. ושי"ב.

(18) ח"ג רנו, ב. וראה לקו"ש שם שהו"ג הא' להערה 12.

(19) ראה (בענין ההקפות דשמח"ת) לקו"ת סוכות פ, סע"ג.

סידור רסט, ב.

(20) ולהעיר משיחת יום ב' דחגה"ש תש"ב, דמוה שיש קס"ד בתורה לקבוע שמח"ת אחר תגה"ש מוכח דשמח"ת ושבועות שייכים זל"ז, ע"ש. ולהעיר גם מזה שהתחלת פ' וזאת הברכה (שקורין בשמח"ת) היא בענין מ"ת (ה' מסיני בא ג') שה' בחג השבועות (וראה הערה הבאה).

(21) ולהעיר שפ' וזאת הברכה (שקורין בשמח"ת) יש ב'

מעין²² דברי סופרים²³ של התורה שבכתב עצמה,

בנוסף לכך הענין של שמחת תורה עצמו, קיום שמחת תורה על-ידי יהודים, הוא מנהג ישראל, כלשון הוהרה"ו ונהגין למעבד ישראל עמה חדוה...".

וכיון שמנהג ישראל מגיע לדרגה הגבוהה יותר מן התורה, ואף מדברי סופרים (כדלעיל בסעיף ג'), לפיכך אומר הוהרה"ו בהמשך ל, ונהגין... ואתקריאת שמחת תורה: "ומעשן לספר תורה בכתר דילי". כלומר, על-ידי שיהודים נוהגים, למעבד... עמה חדוה", הם מעטרים כתר לתורה, וידוע, שבחינת כתר תורה הוא מעל לתורה^{23*}, ואפילו מעל לתורה הקשורה ל, לוחות שניות" ודברי סופרים.

ה. הסיבה ל, לוחות שניות" – עבודת ישראל, שמחת" – כולה יגיעת ישראל

ההסבר לכך הוא: הסיבה לכך ש, לוחות שניות" נעלות מ, לוחות ראשונות" – כפלים לתושיה, היא, שהם ניתנו באמצעות עבודת התשובה של עם ישראל²⁴, והרי השורש של נשמות ישראל הוא מעל לתורה²⁵.

אך גם, לוחות שניות" ניתנו מלמעלה (עבודת התשובה של ישראל היתה הסיבה לנתינתם, אך הם ניתנו, ככל זאת, מלמעלה), ולפיכך זהו ענין של, תורה", אשר נשמות ישראל הן מעליה, אלא שבתוך התורה עצמה הם, כפלים לתושיה", כיון שהושגו באמצעות

הענינים: בתחילת הפרשה – מ"ת דהג"ש (כבהערה הקודמת), ובסיום הפרשה, לענין כל ישראל" – "ישר כחך ששברת" (פרש"י שם) שהביא ללוחות שניות (ראה בארוכה לקו"ש ח"ט [המתורגם] ע' 251. לקו"ש ח"ד ע' 161-2).

(22) ראה שמו"ד שבהערה 13. ובארוכה – המשך תרס"ז ע' פה ואילך.

(23) בלקו"ת שמע"צ (צב, ב) שהמעלה דיו"ט שני על דיו"ט ראשון היא דוגמת מעלת בע"ט על צדיקים. ועפ"י תומתק יותר השייכות דלוחות שניות לענין דיו"ט שני (ראה לעיל סעיף ג) – כי המעלה בלוחה"ש שהם כפלים לתושי' היא מצד ענין התשובה (כדלקמן סעיף ה').

(23*) ראה אה"ת שמע"צ ע' א'תצב.

(24) אה"ת שבהערה 12. וראה לקו"ש ח"ד שם.

(25) ראה בר"ר פ"א, ד. תדבאר פ"ד. וראה לקו"ש ח"ט שם.

יגיעתם של ישראל.

לעומת זאת, המנהג, למעבד ישראל עמה חדוה" בא כולו מישראל, ולכן הוא מושג באמצעות כתר תורה, שהוא מעל לתורה (ואף מעל ל, כפלים לתושיה" שבתורה).

ו. ההבדל בין, אורה" לבין, ברכה"

זהו הקשר בין שמחת תורה לבין, שערי אורה, שערי ברכה, שערי הצלחה", שהרי שלוש הנקודות הללו שקיימות בשמחת תורה (תורה באופן כללי; היתרון שב, לוחות שניות"; המנהג, למעבד ישראל עמה חדוה") מקבילות ל, אורה", ברכה", ו, הצלחה":

ההבדל בפשטות בין, אורה" ל, ברכה" הוא: כאשר מברכים משהו, מתכוונים למתברך שיקבל את תוכן הברכה ושתצמח לו מכך תועלת. לעומת זאת, האור איננו רק לתועלת המקבל, אלא תלוי גם בתכונותיו של המאור (המאיר), שאחת מתכונות האור היא²⁶, שהוא משפיע באופן של, מומילא", ללא תלות בתועלתו של המקבל. יתר-על-כן: שמשא אכולא עלמא נייחא²⁷ (= שמש מאירה לכל העולם), והיא מאירה אף במקום האשפה, גם אם אין בכך שום תועלת.

וזהו הקשר בין, לוחות ראשונות" ו, לוחות שניות" בין, שערי אורה" ו, שערי ברכה"²⁸:

(26) ראה בכ"ז ס' הערכים"חב"ד ערך אור ע' תנב ואילך, ע' תסג ואילך, ויש"ן. ועד"ז הוא גם באור למעלה (עם היות שגילוי האור הוא ברצון ובכוונה) – ראה המשך תער"ב ח"ב ס"ע א"כ ואילך. המשך ר"ה תשי"ה פ"ד. וראה הערה 28.

(27) סנהדרין לט, א. וראה סה"מ קונטרסים ח"ב תד, ב. (28) בכללותו, ענין המשכה מלמעלה ה' בהכ"ז דורות (לפני מ"ת) שהיו נוהגין בחסדו של הקב"ה (פסחים ק"ח, א) וכמובאר בכ"מ (תו"א ר"פ בשלת. אה"ת אמור ע' תנתג. ובכ"מ). שאז ה' המשכה, שלא ע"פ חשבון כו". ובדוגמת איש החסד בטבעו שמשפיע לכולם, גם למי שאינו ראוי, מבלי לעיין, למה ישפיע החסד ולאיהו תועלת היא" [ויש לומר, שהוא ע"ד מה שהאור מאיר גם במקום האשפה*]. משא"כ הענין דמ"ת הוא

(* ע"פ מ"ש בפנים ההערה יומתק גם מ"ש בירושלמי (שבהערה 7) חזר (ר"פ יוגש. הובא ונת' בלקו"ת ראה יט. ב. אה"ת אמור שם. ובכ"מ) שהטעם שלא נברא העולם באל"ף כי אל"ף לשון אור – וידועה הקושיא. הרי נ"כ תיבת

לשם שמים", און, בכל דרכיך דעהו", אָבער ס'איז פּאַראַן אַ מציאות פון, חול", "מעשיך" און, "דרכיך" (נאָר – תכליתם איז קדושה). נאָר נאָכמער: אַז די עניני העולם עצמם זיינען אלקות, און במילא, "הערט" זיך מלכתחילה כלל ניט קיין אַנדער מציאות, וואָרום, אין עוד מלבדו" ...

– ועפ"ז אולי יש לומר דעם ביאור אין דעם עיכוב המבהיל פון דער גאולה – אַז דאָס איז מצד דעם וואָס באַ אידן האָט געפעלט שלימות אין דער דרגא פון עבודה באופן פון, "אני לא נבראתי אלא לשמש את קוניי",⁵ וואָס דוקא דורך דעם קומט מען צו דער גאולה וועלכע וועט זיין אין דעם אופן (פון, אין עוד מלבדו"). – איצטער איז אָבער דער עיכוב שוין אויך אַראָפּ, ובמילא איז, הכל מוכן לסעודה", סעודת לוייתן ושור הבר ויין המשומר' בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש.

... חז"ל זאָגן: "אל תגעו במשיח" אלו תינוקות של בית רבן".

איינער פון די ביאורים אין דעם (נוסף אויף דעם פירוש אין מפרשים): דער חינוך פון תינוקות של בית רבן דאָרף זיין אין אַן אופן אַז די תינוקות ווערן אינגאַנצן דורכגענומען און דורכגעדרונגען מיט דעם ענין און נקודה פון, "משיח", אַזוי, אַז בשעת מ'גיט נאָר אַ קוק אויף אַ אידיש קינד איז וואָס זעט מען? – משיח'ן!

(3) אבות פ"ב מ"ב. רמב"ם ה'ל' דיעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א.

(4) משלי ג. ו. וראה רמב"ם וטושו"ע שם. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ז ס"ב.

(5) משנה וברייתא סוף קידושין. כ"ה גירסת הש"ס כתי" (אוסף כתבי-היד של תלמוד הבבלי, ירושלים תשכ"ד) במשנה וברייתא הנ"ל. וכן הובא במלאכת שלמה למשנה שם. וראה גם יל"ש ירמ'י רמז רעו.

(6) ראה ברכות לד, ב. ב"ב עה, א. ויק"ר פ"ג, ג. ועוד.

(7) שבת קיט, ב.

(8) דברי הימים א טז, כב.

ע"פ המדובר כמ"פ לאחרונה, אַז לויט אַלע סימנים שטייען מיר היינט אויף דעם שוועל פון דער גאולה, ווען „הנה זה (משיח) בא", ותיכף ומיד רגע לאח"ז – כבר בא.

דערפון איז אויך מובן בנוגע צו דער עבודה פון אידן וואָס פאָדערט זיך בשמחת תורה, והמשכה במשך כל השנה כולה, ובמיוחד בשנה זו – אַן עבודה דורכגענומען מיט דעם ענין פון גאולה און משיח. דאָס הייסט, אַז אַ אידן'ס אויפפירונג אין אַלע ענינים אין זיין טאָג טעגלעך לעבן אויך בזמן הזה תיכף ומיד פאַר דער גאולה – איז מעין ובדוגמת דעם לעבן און הנהגה פון אידן בימות המשיח ממש.

[וואָס דאָס איז אויך די הדגשה המיוחדת בתקופה האחרונה בהנוגע דעם לימוד פון „הלכתא למשיחא", די הלכות וואָס זיינען נוגע צו דעם לעבן פון אידן בזמן הגאולה].

איינער פון די ענינים העיקריים לעתיד לבוא – איז (ווי געבראַכט פריער פון תניא) וואָס דעמאָלט וועט זיין די שלימות פון „אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו": עס וועט נתגלה ווערן בכל העולם כולו אַז עס איז ניטאָ קיין מציאות אחרת זולתו ית', „אין עוד מלבדו".

ובדוגמת זה פאָדערט זיך אויך אין דעם לעבן פון אַ אידן – אַז ער זאָל דערהערן און פילן בכל עניניו ממש, אַז „אין עוד מלבדו". דאָס הייסט: ניט בלויז אַז די כוונה און תכלית פון אַלע עניני העולם איז אלקות, ובמילא איז זיין עבודה אין אַן אופן וואָס „כל מעשיך

(1) שה"ש ב, ח ובשהש"ר עה"פ.
(2) ואתחנן ד, לה.

בנתינתם של „לוחות ראשונות" היה עיקר הדגש על הנתינה מלמעלה (ולא כל כך על כך שישאל ישמעו, יבינו ויתאחדו עם התורה באחדות נפלאה כהבנת השכל²⁹), ולכן, למעשה, לא קלטו ישראל במתן תורה את המסר הזה (בגלל מצבם וכו'), לפיכך קשורים ה„לוחות הראשונות" ל„שערי אורה", כיון שבמהותו של אור הדגש הוא על המאור, מקור האור.

שונה מכך ב„לוחות שניות", שנתינתם באה על-ידי עבודתם של בני ישראל, תשובתם של ישראל גרמה לכך שהלוחות יינתנו להם. כלומר, הדגש כאן הוא על כך שישאל יקבלו ויקלטו את התורה. לכן מקבילות ה„לוחות השניות" ל„שערי ברכה", שהדגש בה הוא על המתברך, שהוא יקבל את הברכה.

וכיון ש„סוף מעשה במחשבה תחילה"³⁰, המטרה האמיתית בהשפעה ובהארת האור היא, שהוא ייקלט ויתאחד עם הכלים³¹, לפיכך ה„לוחות השניות" הם מעל ל„לוחות הראשונות", כפלים לתושיה.

ז. הפירוש הפנימי ל„סוף מעשה במחשבה תחילה"

הפירוש העמוק והפנימי יותר³² ל„סוף מעשה במחשבה תחילה" הוא, סוף העשיה, התוצאה שלאחר המעשה, נעוץ ב„תחלה, שלפני המחשבה (ולא כהסבר הפשוט, שהדבר שאותו רצו בתחלת המחשבה מתבצע בסוף המעשה).

ההמשכה בבחי' חשבון דוקא [בדוגמת „ברכה"**, שענינה ההמשכה והתועלת של המתברך].

אבל בפרשיות, גם במ"ת גופא – זהו מהחילוקים בין לוחה"ד ולוחה"ש. כפנינים.

(29) ראה תניא פ"ה.

(30) פיוט לכה דודי.

(31) ראה בארוכה המשך תער"ב ח"ב ע' א'קכ. ועוד.

(32) ראה תר"ח ר"פ ויגש. המשך תרס"ו ע' יט ואילך. המשך תער"ב ש ע' א'קיו ואילך.

המתחילות באל"ף ומורות על ענינים טובים, וכמו תיבת אורה – כי יש לומר, דזה גופא שהאל"ף ר"ת ארור הוא מצד זה שהוא ר"ת אורה (שמאיר גם באשפה). ולהעיר מהמבואר בלקרית שם (וראה אה"ת שם. ובכ"מ) שהשייכות דאל"ף לארור היא מצד זה שאל"ף הוא אותיות פלא. בחי' כתר. ובאה"ת בראשית (מד. ב) – בחי' אור (שלמעלה מכלים).

** ראה לקרית שם (וראה אה"ת אמור שם ע' תתס). שבמ"ת נתחדש שגם המשכת האל"ף תהי' באופן דברכה.

כדוגמא לכך מביאים³³ אומן שרוצה ליצור יצירה כלשהיא, והיא התבצעה „בתכלית הטוב ביותר .. בדרך הצלחה", אין פירושו של דבר, שהאומן ציפה מלכתחילה לכך שהמלאכה תצא „בדרך הצלחה", שהרי את זאת אין הוא יכול לדעת. הוא יכול רק להתכוון לעשות את המלאכה „כפי אופן טוב האומנות שלו". כלומר, ביצוע יצירתו „בדרך הצלחה" הוא יותר מאשר כוונתו בתחילת מחשבתו, ונעוץ ב„תחילה" שלפני תחלת המחשבה.

ח. עבודת ישראל „בהצלחה" היא מעל „תחלת המחשבה" ברצון ה'

דומה לכך ה„הצלחה" של מעלה, של האלקות, כיון שכל דבר הקיים למטה מקורו למעלה: ה„דירה לו ית'" שישאל מקיימים על-ידי עבודתם היא „בתכלית הטוב ביותר .. בדרך הצלחה" – טוב יותר אף מרצון ה' בתחלת המחשבה³⁴ (כביכול) כמוסבר לעיל. למרות שבודאי ענין זה עצמו, שה„דירה" תהיה „בתכלית הטוב ביותר...", הוא כוונת הבריאה מלכתחילה³⁵, אך זה בבחינת „תחלה" שמעל ל„מחשבה".

ההסבר לכך (בקצרה) הוא: מטרת הבריאה היא שישאל יעשו לה' דירה בתחתונים על-ידי עבודתם העצמית, בכוחם העצמי³⁶. וכיון שלרצון ה' בעולמות³⁷, כולל „תחלת המחשבה", יש קשר לבריאה והוא משפיע בה, לפיכך לא התגשמה מטרה³⁷ זו (של „נתאוהה הקדוש-ברוך-הוא להיות לו ית' דירה בתחתונים" באמצעות עבודתם העצמית של ישראל) ב„תחלת המחשבה" על הבריאה, אלא נשארה מוסתרת בבחינת ה„תחילה" שמעל

(33) המשך תער"ב שם ע' א'קכג.

(34) ראה המשך תער"ב שם ע' א'קכד) דוה"ע, וירא אלקים גו' והנה טוב מאד" – „והוא מה שנתקבלה העבודה והביטול בנבראים (והיינו בנש"ח) בטוב ביותר גדול גם על תחלת המח' כו'".

(35) ראה המשך תער"ב שם ע' א'קכג): למעלה אינו שייך לומר שלא יהי' ח"ו הרבר כו'. אך זה שייך לענין ידיעה ובחירה כו'.

(36) ראה בארוכה לקו"ש ח"ב ע' 73 ואילך. ועוד.

(37) ראה בארוכה (החילוק דרצון לעולמות ורצון לתומי"צ) ד"ה והוא כחזן תרני"ז פ"ה. אלה תולדות נח תרס"ז.

ל"תחלת המחשבה"³⁸. כך, שכוונה זו איננה משפיעה למטה, והדירה לה' ית' נעשית כולה על-ידי עבודת ישראל בכוחם העצמי³⁹.

בכך מובן שישראל מגשימים את המטרה של, "נתאוה הקדוש-ברוך-הוא להיות לו ית' דירה בתחתונים" באופן של, "הצלחה", מפני שמטרה זו היא מעל להתגלות ברצון הגלוי לעולמות – אפילו לא ב,תחילת המחשבה".

ט. קיום מנהגי ישראל – ,סוף מעשה במחשבה תחילה"

למרות שה,דירה", הנעשית על-ידי ישראל בכוחם העצמי, מתבצעת באמצעות עבודת כל התורה והמצוות, לכלל פרטיהם, הרי הדבר גלוי⁴⁰ יותר כאשר אין היהודי מקיימם בגלל טעם מסוים וכו', אלא אף ורק בגלל, "וצונונו" (לא בגלל הסגולה שבקיום המצוות), כביטוי הידוע, "אפילו נצטוינו לחטוב עצים"⁴¹, וכך גם גלוי הדבר בענין של מנהגי ישראל, כיון שעליהם אין ציווי מלמעלה, והם נובעים לחלוטין מכוחם של ישראל עצמם⁴².

כלומר, רצון ה' שישראל יקיימו את מנהגי ישראל הוא מוסתר אף יותר מן הרצון לתורה ומצוות באופן כללי, עד כדי כך, שעליהם אין אפילו ציווי⁴³.

זהו ההסבר (בדרך אפשר) לכך, שבאמצעות מנהג של, "למעבד ישראל עמה חודה" מגיעים אחר-כך ל,מעטרן לספר-תורה בכתר דילי",

והרי כתר תורה נעלה מן התורה, ואפילו מן התורה שבבחינת, "לוחות שניות", כדלהלן:

למרות שעיקר הדגש ב,לוחות השניות" הוא על קבלת התורה מצדם של ישראל (כמוסבר לעיל בסעיף ו'), בכל זאת, כיון שהם ניתנו מלמעלה (בדומה ל,ברכה", שלמרות שהעיקר בה הוא תועלת המתברך, בכל זאת היא באה מן המברך), הרי אין הם, למרות הכל, בבחינת "סוף מעשה", ולכן מתגשמת על ידם רק הכוונה שב,תחילת מחשבה",

אך על-ידי שישראל נהגים, "למעבד... עמה חודה" – לשמוח עם התורה, לאחור נתינתה מלמעלה – הרי זה כענין ההצלחה⁴⁴, שהיא דוקא ב,סוף מעשה" (לאחר העשיה), ולפיכך הוא משיג את הכוונה של, "תחילה", שמעל לתחלת המחשבה.

י. חיזוק הקושי, והשאלה על הפיכת מנהג לחלק מן התורה

אך לפי האמור לעיל מתחזק הקושי דלעיל (סעיף א'): אם המיוחד שבשמחת תורה היא ה,הצלחה", ואילו, "אורה", ו"ברכה" קיימים אף ב,לוחות הראשונות" (בשבועות) וב,לוחות השניות" (יום-הכיפורים), מדוע נאמר בשיחה הנ"ל שגם, "שערי אורה" ו, "שערי ברכה" קשורים דוקא לשמחת-תורה?

כדי להבין דבר זה, יש להקדים ולומר, שרואים, שבאמצעות עבודה ולימוד כדבעי (יגעת) של ישראל נוסף משהו לתורה, עד כדי כך שצריך לחדש בתורה, לאפשה לה⁴⁵ (= להגדיל אותה). וכך גם לגבי מנהגי ישראל, שמנהג ישראל תורה הוא⁴⁶, ויוצא

44) ועפ"ז י"ל: שערי אורה – אור, ברכה – כלים, הצלחה* – כתר שלמעלה משניהם.

45) וח"א י"ב, ב. וראה אנה"ק סכ"ו (קמה, א). הל' ת"ת לאדה"ו פ"ב ס"ב. תו"א מקן לה, ג. – אע"פ ש,אפשא לה" כולל ג"כ חידושים הנלמדים ע"י מדות שהתורה נדרשת בהן (שניתנו למשה מסיני) מתורה שבכתב או שישנם בהעלם בבחי' כלל ולמדמ מן הכלל וכיו"ב. וראה שער מאמרי רז"ל (למד"ר פ' חוקת). שער רות"ק (בהוצאת ת"א תשכ"ג – קת, ב. שער הגלגולים הקדמה יז. ובארוכה לעיל ע' 272 ואילך. וראה סה"ש תשנ"ב ח"ב ע' 507 ואילך.

46) נסמן בלקו"ש [המתורגם] ח"ד ע' 60. ועוד.

(* ראה אה"ת בראשית רנח. א"ב.

אפוא, שעל-ידי שישראל מקיימים מנהג מסויים, נוסף משהו לתורה.

וקשה על כך, לכאורה: אמנם, ניתן להבין כיצד יכולים ישראל לחדש בתורה⁴⁷, בהתחשב בכך ששורש נשמתם נעלה מן התורה, אך עדיין אין מובן: כיצד הופך חידוש זה (ובפרט החידוש של מנהג) לחלק מן התורה?

[כלומר, לא רק שחייבים לבצע את ה,גזירות והתקנות והמנהגות"⁴⁸ שחידשו חזמים, אלא שהם נעשים חלק מן התורה⁴⁹, כפי שמצוי הביטוי, כנ"ל, על מנהגי ישראל, (ואפילו מנהגים שאינם קשורים ל,בית דין⁴⁸ הגדול"⁵⁰) ש,מנהג ישראל תורה הוא".]

ההסבר לכך הוא:

יש בתורה שתי בחינות⁵¹: (א) מהותה של התורה כחכמתו ורצונו ית', מצד בחינה זו בנויה תורה כך, שיש ענינים המתחדשים על-ידי ישראל. (ב) מהותה של התורה ש,אורייתא וקודשא-ברוך-הוא כולא חד"⁵², שורשה של התורה בעצמותו יתברך. מצד בחינה זו יבוא ענין זה להפוך לחלק מן התורה, כדלהלן.

כיון שהכוונה העליונה היא שישראל יחדשו בתורה בכוחם העצמי, ובאמצעות זאת מתגלה שורשם בעצמותו ית', לפיכך, על-ידי כך

47) ראה המשך תער"ב ח"ג ע' א'תח.

48) ראה רמב"ם הל' ממינים פ"א ה"ב.

49) ראה מגילה יט, ב: שהראוהו הקב"ה למשה .. מה שהסופרים עתידין לחדש מאי נידו מקרא מגילה.

50) ראה ירושלמי פסחים פ"ד ה"א.

51) ראה סד"ה יחינו תרנ"ט. המשך תרס"ז ע' שפה ואילך. ובכ"מ.

52) מובא בתניא רפכ"ג בשם הוהר. וראה סה"מ הש"ת ע' בהער. 66

שישראל מביאים לגילוי בחינת ה,עצמות" של אלקות על-ידי חידושם, הם מביאים להשפעה גילוי זה גם בתורה (בדומה לכתוב בספר הבהיר⁵³, שדוד היה מחבר תורה בקוב"ה). ולכן נעשה החידוש (הן ה,חידושים" הנלמדים מן התורה על-ידי, יגעת"⁵⁴, והן ה,תקנות והגזירות והמנהגות" שמחדשים ישראל) לחלק מן התורה.

לפי זה מובן גם האמור בשיחה שדלעיל, שגם ל,שערי אורה" ו,שערי ברכה" (ולא רק ל,שערי הצלחה") יש קשר מיוחד לשמחת תורה שהונהגה על-ידי ישראל גם אם, "אורה" ו,ברכה" קיימים גם בתורה מצד עצמה:

אמיתות המושג, "אורה" היא, שכל המצוי ב,מאור" מאיר בגלוי, גם מה שמצד עצמו הוא למעלה מגילוי⁵⁵.

וכיון שאמיתות התורה היא ש,אורייתא וקוב"ה כולא חד", יוצא, שדוקא בשמחת תורה, כאשר ישראל, מעטרן לספר תורה בכתר דילי", ומגלים את שורש התורה כפי שהיא מושרש בעצמותו ית' – דוקא או מתגלים ביחד עד, "שערי הצלחה" גם, "שערי אורה" ו,שערי ברכה" בשלימותם.

(משיחות יום שמח"ת תש"ל)

53) ראה חז"ל רכב, ב. לקו"ת שלח נא, א.

54) ראה המשך תרס"ז (ע' שפג. שצג. ועוד) ש,הגם ולכאורה כל הענינים דתושבע"פ (שחידשו חז"ל) הכל מתושב"כ", הנה באמת, כל עניני תושבע"פ הן בבחי' חידוש בכח עצמם ויגיעתם דוקא", וע"י היגיעה שלהם המשיכו, לא מבחי' תהיק לבד כ"א מבחי' העלם העצמית דא"ס".

ועפ"ז צ"ל דזה שכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן למשה מסיני – הוא לפי שבמית, ניתנה התורה כמו שהיא מורשת ב,העלם העצמית דא"ס" (שלמעלה מבחי' התורה כמו שבאה בבחי' המשכה וגילוי).

55) ע"ד הידוע שבאור נמשך גם הענין ד,מציאות מעצמותו" (שאינו שייך לגילוי) – ראה בכ"ז ס' הערכים-חב"ד ערך אוא"ס (א) ס"ש (ק' ואלך), וש"נ.

ליבות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו

מלך המשיח

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד